

mjera koja se mora primjenjivati i u okvirima ovog Protokola.

I. OPĆEPRIHVAĆENA DEFINICIJA NASILJA

Član 1. (Nasilje)

(1) Nasiljem među djecom i mladima smatra se svako namjerno fizičko ili psihičko nasilno ponašanje usmjereno prema djeci i mladima od strane njihovih vršnjaka učinjeno s ciljem povređivanja, a koje se, neovisno o mjestu izvršenja, može razlikovati po obliku, težini, intenzitetu i vremenskom trajanju i koje uključuje ponavljanje istog obrasca i održava neravnotežan odnos snaga (jači protiv slabijih ili grupa protiv pojedinca). Nasiljem među djecom i mladima smatra se:

- namjerno uzrokovani fizički napad u bilo kojem obliku, npr. udaranje, guranje, gađanje, šamaranje, čupanje, zaključavanje, napad predmetima, pljuvanje i slično, bez obzira da li je kod napadnutog djeteta nastupila tjelesna povreda, psihičko i emocionalno nasilje prouzrokovano čestim ili trajnim negativnim postupcima od strane jednog djeteta ili više djece smatra se nasiljem.
- psihičko i emocionalno nasilje prouzrokovano ponavljanjem ili trajnim negativnim postupcima od strane jednog djeteta ili više djece. Negativni postupci su: ogovaranje, nazivanje pogrdnim imenima, ismijavanje, zastrašivanje, izrugivanje, namjerno zanemarivanje i isključivanje iz grupe kojoj pripada ili isključivanje i zabranjivanje sudjelovanja u različitim aktivnostima s ciljem nanošenja patnje ili boli, širenje glasina s ciljem izolacije djeteta od ostalih učenika, oduzimanje stvari ili novaca, uništavanje ili oštećivanje djetetovih stvari, ponižavanje, naređivanje ili zahtijevanje poslušnosti ili na drugi način dovođenje djeteta u podređeni položaj, kao i sva druga ponašanja počinjena od djeteta i mlade osobe (unutar kojih i spolno uznemiravanje i zlostavljanje) kojima se drugom djetetu namjerno nanosi fizička i duševna bol ili sramota.
- seksualno nasilje podrazumijeva svaki vid verbalnog, gestovnog ili fizičkog kontakta sa seksualnim sadržajem, sa ciljem uznemiravanja i namjernog nanošenja fizičke ili duševne boli i sramote djetetu ili mladima.

II. OBAVEZE NADLEŽNIH INSTITUCIJA U UNSKO-SANSKOM KANTONU

A / ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE

U slučaju prijave nasilja ili dojave o nasilju u koje su uključena djeca, škola je dužna imenovati stručnu osobu za koordiniranje aktivnosti vezanih uz problematiku nasilja u odgojno-obrazovnoj ustanovi i osobu koja je u slučaju njezine odsutnosti zamjenjuje. Imenovana osoba dužna je:

- a) odmah poduzeti sve mjere da se zaustavi i prekine aktualno nasilno postupanje prema djetetu, a u slučaju potrebe zatražiti pomoć drugih zaposlenika odgojno - obrazovne ustanove ili po potrebi pozvati policiju
- b) ukoliko je dijete povrijeđeno u mjeri koja zahtijeva liječničku intervenciju ili pregled ili se prema okolnostima slučaja može razumno pretpostaviti ili posumnjati da su takva intervencija ili pregled potrebni, odmah pozvati službu hitne liječničke pomoći ili na najbrži mogući način, koji ne šteti zdraviju djeteta, odvesti ili osigurati odvođenja djeteta od strane stručne osobe liječniku, te sačekati liječnikovu preporuku o daljnjem postupanju i dolazak djetetovih roditelja ili zakonskih zastupnika
- c) odmah po prijavljenom nasilju o tome obavijestiti roditelje djeteta ili zakonske zastupnike, te ih upoznati sa svim činjenicama i okolnostima koje je do tada doznala i izvijestiti ih o aktivnostima koje će se poduzeti
- d) po prijavi, odnosno dojavi nasilja odmah obaviti razgovor s djetetom koje je žrtva nasilja, a u slučaju da je postojala liječnička intervencija, uz dogovor s liječnikom, čim to bude moguće. Ovi razgovori s djetetom obavijaju se uvijek u prisutnosti nekog od stručnih zaposlenika odgojno-obrazovne ustanove, a na način da se postupa posebno brižljivo, poštujući djetetovo dostojanstvo i pružajući mu podršku
- e) roditeljima ili zakonskim zastupnicima djeteta koje je žrtva vršnjačkog nasilja dati obavijesti o mogućim oblicima savjetodavne i stručne pomoći djetetu u odgojno-obrazovnoj ustanovi i izvan nje, a s ciljem pomoći i osnaživanja djeteta
- f) obaviti razgovor s drugom djecom ili odraslim osobama koje imaju spoznaju o učinjenom nasilju te utvrditi sve okolnosti vezane uz oblik, intenzitet, težinu i vremensko trajanje nasilja

- g) ukoliko se radi o posebno teškom obliku, intenzitetu ili dužem vremenskom trajanju nasilja, koje može izazvati traumu i kod druge djece, koja su svjedočila nasilju, savjetovati se s nadležnom stručnom osobom ili službom zbog pomoći djeci, svjedocima nasilja
- h) u slučaju vršnjačkog nasilja što hitnije obaviti razgovor s djetetom koje je počinilo nasilje uz pristnost stručne osobe, ukazati djetetu na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja, te ga savjetovati i poticati na promjenu takvog ponašanja, a tokom razgovora posebno obratiti pažnju iznosi li dijete neke okolnosti koje bi ukazivale da je dijete žrtva zanemarivanja ili zlostavljanja u svojoj obitelji ili izvan nje
- i) u tom slučaju odmah izvijestiti centar za socijalni rad, a po potrebi ili sumnji na počinjenje kažnjive radnje izvijestiti policiju ili druge nadležne institucije, a odgojno-obrazovna ustanova će poduzeti sve mjere za pomirenje djece i za stvaranje tolerantnog, prijateljskog ponašanja u odgojno-obrazovnoj ustanovi
- j) pozvati roditelje ili zakonske zastupnike djeteta koje je počinilo nasilje, upoznati ih s događajem, kao i s neprihvatljivošću i štetnošću takvog ponašanja, savjetovati ih s ciljem promjene takvog ponašanja djeteta, te ih pozvati na uključivanje u savjetovanje ili stručnu pomoć unutar škole ili izvan nje (centri za socijalni rad, zrdavstvene ustanove za zaštitu djece, porodična savjetovališta i slično) i izvijestiti ih o obavezi odgojno-obrazovne ustanove da slučaj prijavi nadležnom centru za socijalni rad, policiji ili drugim nadležnim ustanovama
- k) o poduzetim aktivnostima, razgovorima, izjavama te svojim opažanjima sačiniti službene zabilješke, kao i voditi odgovarajuće evidencije zaštićenih podataka koje će se dostaviti na zahtjev drugim nadležnim tijelima

PRAVA I OBAVEZE

Član 2.

(Prava i obaveze učenika/učenica)

(1) Učenici/učenice imaju pravo na kvalitetno obrazovanje, u okviru resursa ponuđenih u školi, koje zadovoljava njihove/njene individualne potrebe.

(2) Učenici/učenice su obavezni/obavezne završavati svoje zadatke, učestvovati u aktivnostima škole i poštovati prava ostalih.

Član 3

(Prava i obaveze nastavnika/nastavnica)

(1) Nastavnici/nastavnice imaju odgovornost prezentirati obrazovni materijal i prenijeti iskustvo na način koji odgovara sposobnostima učenika/učenica .

(2) Nastavnici/nastavnice imaju pravo na poštovanje i pomoć svih saradnika/saradnica, uprave škole, učenika/učenica i roditelja/staratelja učenika/učenica.

Član 4.

(Prava i obaveze roditelja/staratelja)

(1) Roditelji/staratelji imaju obavezu da u svome djetetu razviju osjećaj odgovornosti, poštovanja i osobne potrebe za obrazovanjem.

(2) Od roditelja se očekuje, neprekidno i pravovremeno sudjelovanje u planiranju, pregledavanju i poboljšavanju svih propisanih procedura ovog Protokola, predlaganja izmjena, te primjena procedura

Član 5.

(Prava i obaveze direktora/direktorice škole)

(1) Direktor/direktorica škole ima pravo očekivati od svih učesnika/učesnica školskog procesa da poštuju pravila ovog Protokola.

(2) Direktor/direktorica škole ima obavezu pomagati u stvaranju i održavanju pozitivne atmosfere u školi, u kojoj će se poštovati prava svih učesnika/učesnica u školskom procesu.

Član 6.

(Nadležnost nad učenicima/učenicama)

(1) Učenici/učenice škole su u nadležnosti odgovornih lica i nastavnika/nastavnica sve dok se nalaze u školi ili u školskoj zgradi, na školskim terenima, sudjeluju na vannastavnim i dodatnim aktivnostima.

Član 7.

(Odnosi između rasa i kulturna različitost)

(1) Škola neće tolerirati nikakvo ismijavanje, uznemiravanje ili diskriminaciju.

(2) Škola neće tolerirati agresivnu klimu, stvorenu upotrebom neprihvatljivog jezika, ponašanja ili simbola za koje se podrazumijeva da šire mržnju, prezir ili predrasude na bazi rase, boje kože, nacionalnog porijekla, godina života, vjeroispovjesti, kulture, bračnog stanja, spola ili invaliditeta.

(3) Škola svojim pravilima i postupcima treba djelovati brzo i odlučno u svrhu discipliniranja prekršioca pravila u svojoj nadležnosti.

(4) Škola je dužna promovirati harmoniju odnosa između učenika/učenica, osoba i zajednice, na način koji dokazuje vrijednost multinacionalnog iskustva.

(5) Škola treba imati programe i razvijati nove programe iz nastavnog i vannastavnog plana, kao i mogućnost za sve učenike/učenice da razviju pozitivan stav prema rasnim, kulturnim i vjerskim različitostima.

NIVOI NASILJA I ODGOJNO-DISCIPLINSKE MJERE

Član 8.

(Nivoi nasilja i odgojno-disciplinske intervencije)

(1) Razvrstavanje nasilja na nivoe ima za cilj osiguranje ujednačenog postupanja u situacijama nasilja kada su akteri učenici/učenice (učenik/učenica - učenik/učenica, učenik/učenica - zaposlenik/zaposlenica)

(2) Isti oblici nasilja mogu se pojaviti na više nivoa, ali se razlikuju u intenzitetu, stepenu rizika, učestalosti, posljedicama i učesnicima.

(Oblici nasilja prvog nivoa i odgojni rad)

(1) Oblici nasilja prvog nivoa

- a) oblici fizičkog nasilja: guranje, štipanje, grebanje, gađanje, čupanje, ujedanje, saplitanje, šutiranje, prljanje, uništavanje stvari
- b) oblici psihičkog nasilja omalovažavanje, ogovoranje, vrijeđanje, nazivanje pogrđnim imenima, psovanje, etiketiranje, imitiranje
- c) oblici socijalnog nasilja: dobacivanje, podsmijavanje, isključivanje iz grupe ili zajedničkih aktivnosti, favoroziranje na osnovu različitosti, širenje glasina
- d) oblici seksualnog nasilja: neumjesno dobacivanje sa seksualnom porukom, psovanje, lascivni komentari, širenje priča, etiketiranje, seksualno nedvosmislena gestikulacija
- e) oblici nasilja zloupotrebom informacijskih tehnologija i drugih komunikacijskih programa: uznemirujuće pozivanje, slanje uznemirujućih SMS, MMS poruka i nedoličnog komuniciranja putem društvenih mreža

(2) Na prvom nivou razrednik/razrednica samostalno poduzima aktivnosti u saradnji sa roditeljima u smislu pojačanog odgojnog rada sa učenikom/učenicom ili grupom učenika/učenica i (ili) odjeljenskom zajednicom.

(3) Ako se nasilno ponašanje ponavlja, ako odgojni rad ne daje rezultate, ako su posljedice teže, ako je u pitanju nasilje od grupe prema pojedincu ili ako isti učenik trpi ponovljeno nasilje, škola intervenira aktivnostima predviđenim na drugom odnosno trećem nivou.

Član 9.

(Oblici nasilja drugog nivoa i odgojni rad)

(1) Oblici nasilja drugog nivoa

- a) oblici fizičkog nasilja: šamaranje, udaranje, gaženje, cijepanje odjeće, zatvaranje, pljuvanje, otimanje i uništavanje imovine, izmicanje stolice, čupanje za uši i kosu
- b) oblici psihičkog nasilja: ucjenjivanje, prijetnje, napravedno kažnjavanje, zabrana komuciranja, isključivanje, manipuliranje emocijama
- c) oblici socijalnog nasilja: spletkarenje, uskraćivanje pažnje od grupe (ignoriranje), neuključivanje, neprihvatanje, manipuliranje ponašanjem, iskorištavanje
- d) oblici seksualnog nasilja: seksualno dodirivanje, pokazivanje pornografskog materijala, pokazivanje intimnih dijelova tijela, svlačenje
- e) oblici nasilja zloupotrebom informacijskih tehnologija: namjerno oglašavanje, snimanje i slanje vido zapisa, zloupotreba blogova, foruma za čatanje, snimanje pojedinaca kamerom protiv njihove volje, snimanje (kamerom) nasilnih scena, distribuiranje snimaka i slika

(2) Na drugom nivou, aktivnosti poduzima razrednik/razrednica u suradnji sa stručnim/ stručnom saradnikom/saradnicom (pedagog/pedagoginja, psiholog/psihologinja) i direktorom/direktoricom, uz obavezno učešće roditelja u smislu pojačanog odgojnog rada. Ukoliko pojačani odgojni rad nije djelotvoran, pokreće se odgojno-disciplinski postupak i izriče mjera u skladu sa zakonskim propisima.

Član 10.

(Oblici nasilja trećeg nivoa i odgojni rad)

(1) Oblici nasilja trećeg nivoa

- a) oblici fizičkog nasilja: tuča, davljenje, bacanje, prouzrokovanje povreda, uskraćivanje hrane i sna, izlaganje niskim temperaturama, napad oružjem
- b) oblici psihičkog nasilja: zastrašivanje, ucjenjivanje uz ozbiljnu prijetnju, iznuđivanje novaca ili stvari, ograničavanje kretanja, navođenje na korištenje narkotičkih sredstava

- i psihoaktivnih supstanci, uključivanje u destruktivne grupe i organizacije
- c) oblici socijalnog nasilja: prijetnja, izolacija, maltretiranje pojedinaca i grupe od grupe, organiziranje zatvorenih grupa (klanova) koje ima za posljedicu povrjeđivanje drugih
- d) oblici seksualnog nasilja: zavođenje od punoljetnih osoba, podvođenje, zloropotreba položaja, navođenje, iznudiivanje, prinuda na seksualni čin, silovanje, incest
- e) oblici nasilja zloropotrebom informacijskih tehnologija: snimanje nasilnih scena, distribuiranje snimaka i slika sa nasilnim sadržajima, dječija pornografija

(2) Na trećen nivou aktivnosti poduzima direktor/direktorica sa stručnim timom (pedagog/pedagoginja, psiholog/psihologinja, socijani/socijalna radnik/radnica) uz abavezno angažiranje roditelja i nadležnih organa, organizacija i službi (centar za socijalni rad, zdravstvene službe, policija i druge organizacije i službe)

(3) Na ovom nivou obavezan je odgojni rad koji je po intenzitetu primjeren potrebama učenika, kao i pokretanje odgojno-disciplinskog postupka i izricanje mjera u skladu sa zakonskim propisima.

(4) Ako je za rad sa učenikom angažirana i druga ustanova ili služba, škola ostvaruje saradnju s njom i međusobno usklađuju aktivnosti.

Član 11.

(Proces pomirenja)

(1) Učesnicima u sukobu se može ponuditi pomirenje za koje mora postojati saglasnost svih strana u sukobu.

(2) Proces pomirenja vodi stručni saradnik ili u izuzetnim slučajevima osoba obučena za ovu vrstu djelovanja.

ULOGE I ODGOVORNOSTI ZAPOSLENIKA/ZAPOSLENICA I UČENIKA/UČENICA U SITUACIJAMA NASILJA

Član 12.

(Dužnost zaposlenika/zaposlenica škole)

U slučaju nasilja i zlostavljanja među učenicima/učenicama u školi svi zaposlenici/zaposlenice su dužni/dužne:

- a) odmah prekinuti nasilno ponašanje (odvojiti učenike/učenicice na način da stanu između učesnika sukoba, od ostalih učenika/učenica

zatražiti da se razidu, koristeći miran, ali odlučan ton)

- b) pružiti pomoć povrijeđenom/povrijeđenoj učeniku/učenici
- c) obavijestiti razrednika/razrednicu o događaju, potom obavijestiti i stručnog/stručnu saradnika/saradnicu ili direktora/direktoricu

Član 13.

(Dužnost direktora/direktorice, razrednika/razrednice, stručnog tima, učenika/učenica i ostalih zaposlenika/zaposlenica škole)

(1) Posebne dužnosti u sprečavanju i rješavanju situacije s nasiljem proizilaze iz prava i obaveza koja određuje opis poslova određenog radnog mjesta:

- a) *direktor i sekretar škole* su zaduženi za: upoznavanje sa odredbama pravila škole i odredbama ovog Protokola, usklađivanje postojećih akata škole, abavezno učešće u proceduri kada je u pitanju nasilje nad učenicima/učenicama, prijavljivanje nasilja te praćenje i vrednovanje poduzetih mjera u zaštiti učenika/učenica
- b) *dežurni/dežurna nastavnik/nastavnica* je zadužen/zadužena za vlastito upoznavanje sa odredbama pravila škole i ovog Protokola, dežurstvo u skladu sa rasporedom, uočavanje slučajeva nasilnog ponašanja i trenutno djelovanje, obavješćavanje razrednika/razrednice, evidentiranje slučaja u knjigu dežurstva, saradnju sa stručnom službom škole
- c) *razrednik/razrednica* je zadužen/zadužena za vlastito upoznavanje sa odredbama pravila škole i ovog Protokola, uočavanje slučajeva nasilnog ponašanja i trenutno djelovanje, razgovor sa učenicima i prikupljanje informacija o nasilnom događaju, informiranje roditelja i razgovor s njima, praćenje efekta poduzetih mjera, evidentiranje slučaja i vođenje dokumentacije o tome, komuniciranje s relevantnim ustanovama, po potrebi uz saglasnost sa direktorom/direktoricom, saradnju sa stručnom službom
- d) *predmetni/predmetna nastavnik/nastavnica* je zadužen/zadužena za vlastito upoznavanje sa odredbama pravila škole i ovog Protokola »uočavanje slučajeva nasilnog ponašanja i trenutno djelovanje, informiranje razrednika/razrednice
- e) *stručni tim (pedagog/pedagoginja, psiholog/psihologinja, socijalni/socijalna radnik/radnica, defektolog/defektologinja)* je zadužen

za učešće u obuci za zaštitu učenika/učenica od nasilja i mirnog rješavanja sukoba, organiziranje upoznavanja učenika/učenica, roditelja i lokalne zajednice sa pravilima škole i ovim Protokolom, izradu i koordinaciju i realizaciju programa prevencije nasilja u školi, pružanje pomoći i podrške učenicima/učenicama, roditeljima zaposlenicima/zaposlenicama škole, učesnicima/učesnicama i svjedocima nasilja, obavljanje konsultacija, predlaganje zaštitnih mjera i praćenje efekata uvedenih mjera, saradnju sa drugim ustanovama, po potrebi i uz saglasnost direktora/direktorice, evidentiranje pojava nasilja, provođenje israživanja i pisanja izvještaja na temu nasilja

f) *učenici/učenice* trebaju biti upoznati sa odredbama pravila škole i ovog Protokola, uočavati nasilno ponašanje, prijaviti nasilno ponašanje razredniku/razrednici, dežurnom nastavniku/nastavnici ili drugom zaposleniku/zaposlenici škole, učestvovati u mjerama prevencije i zaštite

g) *pomoćno i tehničko osoblje* dežurati po rasporedu, uočavati nasilje i u kriznim situacijama odmah intervenirati, informirati dežurnog nastavnika/nastavnicu

Član 14.

(Postupak prijave nasilja)

(1) Nasilje su dužni prijaviti svi zaposlenici/zaposlenice, dežurnom/dežurnoj nastavniku/nastavnici.

(2) Dežurni/dežurna nastavnik/nastavnica poziva roditelje telefonski (na kućnu adresu, radno mjesto, mobilni telefon).

(3) Ukoliko je time situacija riješena svi daljnji koraci se ne poduzimaju.

(4) Ukoliko nije moguće stupiti u kontakt s roditeljem obavještavaju se stručni/stručna saradnik/saradnica.

(5) Nakon toga obavještava se direktor/direktorica.

(6) Krajnja mjera je pozivanje policije.

(7) O provedenom postupku dežurni/dežurna nastavnik/nastavnica, direktor/direktorica, stručni/stručna saradnik/saradnica vodi zapisnik koji mora sadržavati datum, imena osoba škole i ostalih uključenih osoba, ime djeteta, kraći opis situacije i korake postupanja, sat i ime osobe koja je izvještena telefonski i rješenje situacije (Obrazac br.1.)

Član 15.

(Postupanje u slučaju kada je dijete emocionalno uznemireno, te u slučaju nasilja među djecom)

a) ako nastavnik ne može smiriti dijete u učionici treba ga izvesti van iz učionice uz obavezno osiguranje druge osobe

b) u slučaju nasilja među djecom nastavnik treba odmah poduzeti sve mjere kako bi se zaustavilo i prekinulo aktualno nasilno ponašanje, a u slučaju potrebe zatražiti pomoć stručnih saradnika

c) po dojavi nasilja potrebno je odmah obaviti razgovor s djetetom koje je žrtva nasilja (stručni suradnici), obavjestiti roditelje (ili skrbnike), te pružiti pomoć djeci svjedocima nasilja

d) potrebno je što hitnije razgovarati s djetetom koje je počinilo nasilje uz prisutnost stručne osobe, pozvati roditelje ili zakonske zastupnike djeteta koje je počinilo nasilje, upoznati ih s događajem, te savjetovati

Član 16.

(Postupanje škole u slučaju saznanja ili sumnje na nasilje u obitelji)

(1) U slučaju da neki zaposlenik/zaposlenica škole dobije informaciju ili ima sumnju da je učenik/učenica unutar obitelji izložen/izložena nasilju, svjedoči nasilnom ponašanju nekog člana/članice obitelji ili je zamenaren, dužan je odmah o tome obavjestiti razrednika/razrednicu, direktora/direktoricu ili stručnog/stručnu saradnika/saradnicu.

(2) U slučaju nasilja u obitelji direktor/direktorica i stručni/stručna saradnik/saradnica dužni su:

a) obaviti razgovor s učenikom/učenicom, te ga upoznati sa daljnjim postupcima

b) pozvati učenikove roditelje na razgovor i upoznati ih sa saznanjima i informacijama koje zaposlenici/zaposlenice škole imaju, ako je dijete zlostavljao jedan roditelj, upoznati s time drugog roditelja

c) upozoriti roditelje na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja i informirati ih o obavezi škole da slučaj prijavi nadležnom centru za socijalni rad, policiji, Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta (u daljnjem tekstu Ministarstvo), te Uredu ombudsmena za ljudska prava

- d) ako su roditelji spremni na saradnju uključiti ih u savjetovanje unutar škole ili im preporučiti odgovarajuće ustanove
- e) ako roditelji odbiju saradnju o tome informirati centar za socijalni rad
- f) ako je učeniku/učenici potrebna pomoć ili pregled liječnika/liječnice, roditelj ide sa učenikom/učenicom (ako je dostupan i ako ne postoji sumnja da je on zlostavljač) i (ili) predstavnik centra za socijalni rad, izuzetno, ako je zdravstvena intervencija hitna, učenika/učenicu liječniku/liječnici vodi razrednik/razrednica ili stručni/stručna saradnik/saradnica
- g) tokom razgovora s učenikom/učenicom voditi službenu zabilješku koju uz direktora/direktorica i razrednika/razrednicu potpisuje stručni/stručna saradnik/saradnica koji/koja vodi razgovor
- h) škola je dužna saradivati s centrom za socijalni rad i djelovati usklađeno u cilju dobiti učenika

Član 17.

(Postupanje škole u slučaju nasilja prema učenicima/učenicama od strane odrasle osobe u školi (nastavnika/nastavnica, roditelja, drugih zaposlenika/zaposlenica i nepoznatih osoba)

(1) U slučaju da učenik/učenica doživljava nasilje od odrasle osobe u školi (nastavnika/nastavnica, roditelja, drugih zaposlenika/zaposlenica i nepoznatih osoba) zaposlenik/zaposlenica škole je obavezan/obavezna:

- a) odmah prekinuti nasilno ponašanje prema učeniku/učenici
- b) ako u tome ne uspije odmah pozvati direktora/direktorica, stručnog/stručnu saradnika/saradnicu ili drugog zaposlenik/zaposlenicu škole, kao bi se prekinulo nasilno ponašanje prema učeniku/učenici
- c) direktor/direktorica u što kraćem roku treba obavijestiti policiju
- d) pokrenuti odgovarajući disciplinski postupak prema zaposleniku/zaposlenici

(2) U slučaju da postoji sumnja ili je učenik/učenica doživio nasilje od odrasle osobe u školi redosljed postupanja je slijedeći:

- a) stručni/stručna saradnik/saradnica je dužan/dužna obaviti razgovor sa učenikom/učenicom po saznanju o događaju s ciljem informiranja o činjenicama, normaliziranju osjećaja učenika/učenice i sprečavanju dugoročnih posljedica

traume, te tokom razgovora voditi zabilješke koju uz direktora/direktorica potpisuje stručni/stručna saradnik/saradnica

- b) kad stručni/stručna saradnik/saradnica obavi razgovor s učenikom/učenicom, direktor/direktorica treba o događaju odmah obavijestiti roditelje i pozvati ih da učenika odvedu kući, te ih informirati o eventualnoj potrebi uključivanja djeteta i roditelja u savjetovanje i stručnu pomoć u školi ili van škole
- c) u slučaju da je učenik/učenica ozlijeđena treba ga odvesti na liječnički pregled uz pratnju roditelja (ako je dostupan) ili predstavnika/predstavnice škole
- d) direktor/direktorica je dužan/dužna upozoriti osobu koja se ponašala nasilno na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja, te je informirati o njegovoj/njenoj obavezi da slučaj prijavi policiji

Član 18.

(Postupanje škole u slučaju nasilja prema zaposlenicima/zaposlenicama škole od strane učenika/učenica)

U slučaju da je zaposlenik/zaposlenica škole doživio/doživjela nasilje ili prijetnju nasiljem od učenik/učenice škole, zaposlenik/zaposlenica o tome treba obavijestiti direktora/direktorica ili stručnog/stručnu saradnika/saradnicu koji će:

- a) razgovarati s učenikom/učenicom u prisustvu razrednika/razrednice i voditi službenu zabilješku o razgovoru
- b) odmah obavijestiti roditelje učenika/učenice, te ih upozoriti na neprihvatljivost takvog ponašanja
- c) prema učeniku/učenici poduzeti odgovarajuće odgojno-disciplinske mjere
- d) uključiti učenika u stručni tretman u školi ili u dogovoru s roditeljima u ustanovi izvan škole
- e) po potrebi obavijestiti policiju
- f) ako je riječ o prijetnjama nasiljem ili o nasilju u školi, zbog čega je škola uključila i policiju, o takvim situacijama je potrebno pismenim putem obavijestiti Ministarstvo

Član 19.

(Postupanja u slučaju sukoba s roditeljem/roditeljima ili međusobni sukob roditelja)

Mjere koje se primjenjuju kod svakog sukoba s roditeljem

- a) nastavnik će pokušati smiriti roditelja, ali ne pred djecom ili drugim roditeljima, već

ga odvesti na drugo mjesto i osigurati drugu osobu iz škole za pomoć kod djece

- b) zavisno o problemu o kojem je riječ može se pozvati i odgovorna osoba ili roditelja uputiti na razgovor s odgovornom osobom zaduženom za problem (direktor/direktorica, stručni/stručna saradnik/saradnica)
- c) u slučaju fizičkog napada roditelja na nastavnika/nastavnicu ili pomoćno osoblje potrebno je pozvati policiju - bilo ko iz ustanove
- d) odmah po prestanku slučaja potrebno je sačiniti zapisnik i navesti očevice
- e) nikad ne komentirati trenutnu situaciju pred djecom ili drugim roditeljima

Član 20.

(Postupanja kod roditelja u alkoholiziranom ili nekom drugom neprimjerenom psihofizičkom stanju)

- a) ako nastavnik/nastavnica uoči da je roditelj u alkoholiziranom stanju došao u školu dužan je to prijaviti dežurnom/dežurnoj nastavniku/nastavnici
- b) drugog dana obavezno treba pozvati oba roditelja na razgovor (razgovoru prisustvuje nastavnik/nastavnica i direktor/direktorica)
- c) odmah po završetku razgovora potrebno je sačiniti zapisnik

Član 21.

(Postupanje i mjere u slučaju sukoba među zaposlenicima/zaposlenicama)

- a) rješavanje konflikta verbalnom ili fizičkom agresijom među zaposlenicima/zaposlenicama nije dozvoljeno i treba biti regulirano odredbama povrede radne obveze, pravilnikom o radu ustanove
- b) ukoliko je došlo do konflikta, potrebno je odmah udaljiti ih od djece i roditelja, a ako to nije moguće potrebno je smanjiti tenzije i odgoditi raspravu
- c) zaposlenici/zaposlenice ustanove pozivaju direktora/direktoricu, a ako ga/je nema, stručnog/stručnu saradnika/saradnicu koji/koja će individualno razgovarati s osobama uključenim u sukob
- d) o događaju je potrebno sačiniti zapisnik
- e) direktor/direktorica je dužan/dužna pokrenuti odgovarajući disciplinski postupak

B / CENTRI ZA SOCIJALNI RAD

(1) U slučaju prijave nasilja ili dojave o nasilju u koje su uključena djeca, koju je uputila odgojno-obrazovna ustanova, dom za brigu o djeci, policija ili neke druga institucija, dijete, njegov roditelj, zakonski zastupnik ili neka treća osoba, imenovana stručna osoba za koordiniranje aktivnosti vezanih uz problematiku nasilja u koje su uključena djeca u centru za socijalni rad ili osoba koja je u slučaju njezine odsutnosti zamjenjuje, dužna je:

- a) u slučaju nasilja među vršnjacima po primitku prijave ili obavijesti odmah ispitati slučaj te pribaviti podatke o svim okolnostima, naročito o obliku, intenzitetu, težini i vremenskom trajanju nasilja, kao i sve podatke o porodičnim i drugim prilikama djeteta koje je počinitelj nasilja
- b) što hitnije pozvati roditelje ili zakonske zastupnike djeteta koje je počinilo nasilje i na primjeren način obaviti razgovor zbog stjecanja uvida u porodične i druge prilike djeteta, a tokom razgovora nastojati doznati je li dijete bilo izvrgnuto bilo kojem obliku nasilja ili zanemarivanja u svojoj obitelji ili izvan nje
- c) u slučaju sumnje na zlostavljanje ili zanemarivanje djeteta od strane roditelja ili zakonskih zastupnika, podnijeti prekršajne, odnosno kaznene prijave
- d) upoznati roditelje, odnosno zakonske zastupnike djeteta počinitelja nasilja s neprihvatljivošću i štetnošću takvog ponašanja i izvijestiti ih o nadležnostima centra za socijalni rad za zaštitu prava i interesa djeteta
- e) preporučiti roditeljima, odnosno zakonskim zastupnicima djeteta počinitelja nasilja na uključivanje u savjetovanje ili stručnu pomoć pri centru za socijalni rad ili pri drugoj odgovarajućoj ustanovi, odnosno njihovim službama
- f) pratiti djetetovo ponašanje u odgojno-obrazovnoj ustanovi ili u drugoj sredini gdje boravi, a posebno pratiti je li dijete i dalje nasilno, kako bi se poduzele primjerene mjere
- g) o svakoj zaprimljenoj prijavi, odnosno obavijesti o nasilju u koje su uključena djeca voditi odgovarajuće evidencije zaštićenih podataka, te evidentirati i bilježiti svako postupanje centra za socijalni rad

C / POLICIJSKE UPRAVE - POLICIJSKE STANICE

U slučaju prijave nasilja ili dojave o nasilju u koje su uključena djeca, koja je uputila odgojno - obrazovna ustanova, dom za brigu o djeci, centar za socijalni rad, dijete, njegovi roditelji, zakonski zastupnici ili neka treća osoba, imenovana stručna osoba za koordiniranje aktivnosti vezanih uz problematiku nasilja u koje su uključena djeca u policijskoj stanici ili osoba koja je u slučaju njezine odsutnosti zamjenjuje, dužna je:

- a) hitno uputiti policijskog službenika radi poduzimanja nužnih i neodgodivih mjera i radnji, na mjesto događaja, utvrditi sve činjenice i okolnosti vezane uz prijavu, odnosno dojavu, te poduzeti sve potrebne radnje s ciljem pružanja pomoći žrtvi radi sprečavanja nastavljanja nasilja, kao i zdravstvenog zbrinjavanja žrtve
- b) pribaviti podatke potrebne za razjašnjavanje slučaja, te utvrditi eventualno postojanje elemenata krivičnog djela ili prekršaja i identificirati počinitelja
- c) u slučajevima intervencije policijskih službenika, kada se utvrdi postojanje osnovane sumnje da je počinjen prekršaj ili krivično djelo, policijski službenici postupit će u skladu propisima iz svoje nadležnosti
- d) provesti kriminalističku obradu maloljetnih počinitelja nasilja u prisutnosti roditelja ili zakonskih zastupnika, a u slučaju njihove nedostupnosti, u prisutnosti stručnog lica centra za socijalni rad
- e) u skladu sa važećim propisima provesti istražne radnje te, ovisno o okolnostima slučaja, podnijeti izvještaj nadležnom tužilaštvu, odnosno podnijeti zahtjev za pokretanjem prekršajnog postupka uz prijedlog za izricanje primjerenih zaštitnih mjera
- f) o zaprimljenoj prijavi, odnosno dojavi o nasilju koje uključuje djecu obavijestiti nadležni centar za socijalni rad i školu
- g) voditi odgovarajuće evidencije zaštićenih podataka o slučajevima prijave ili obavijesti o nasilju u koje su uključena djeca

D/ZDRAVSTVENE USTANOVE

U slučaju prijave nasilja ili dojave nasilja među djecom koja je upućena od strane škole, policije, Ombudsmena, djeteta, njegovog roditelja, zakonskog zastupnika/zastupnice ili neke treće osobe, stručna služba vezana za problematiku nasilja među djecom dužna je:

- a) odmah po dolasku djeteta u neku zdravstvenu ustanovu ili ambulantu uraditi detaljni pregled i ustanoviti postojanje eventualnih tjelesnih povreda, te ako iste postoje adekvatno ih zbrinuti
- b) nakon zbrinjavanja eventualnih tjelesnih povreda obavijestiti roditelje ili staratelje o počinjenom nasilju, te uz njihovu saglasnost uputiti dijete na daljnje tretmane
- c) ako je u pitanju dijete koje se nasilno ponaša obavezno uključiti roditelje ili staratelje u proces dijagnostike, planiranje i provođenje tretmana
- d) aktivno raditi na prevenciji vršnjačkog nasilja

III. OBLICI, NAČIN I SADRŽAJ SARADNJE IZMEĐU NADLEŽNIH INSTITUCIJA

(1) Provođenje aktivnosti za sprečavanje nasilja među djecom i mladima, kao i ovog Protokola pretpostavlja što hitniju uspostavu suradnje nadležnih tijela i drugih faktora koji sudjeluju u sprečavanju, otkrivanju i suzbijanju nasilja koje su uključena djeca (odgojno-obrazovne ustanove, domovi za brigu o djeci, centri za socijalni rad, policijske stanice, zdravstvene ustanove i jedinice lokalne uprave)

(2) Obaveze nadležnih tijela koja sudjeluju u sprečavanju, otkrivanju i suzbijanju nasilja među djecom i mladima u poduzimanju mjera i aktivnosti usmjerenih prema sprečavanju i suzbijanju nasilja jesu:

- a) u jedinicama lokalne uprave održavati redovite sastanke predstavnika nadležnih tijela, odnosno stručnih osoba za koordiniranje aktivnosti vezanih uz problematiku nasilja, te uspostaviti efikasne načine saradnje i razmjene značajnih

podataka, kako u pogledu pojedinih slučajeva nasilja, tako i o postignućima u rješavanju problema nasilja u koje su uključena djeca

- b) u slučaju prijave ili obavijesti o nasilju osigurati drugom nadležnom tijelu odgovarajuće podatke o slučaju i postupanju radi potpunog uvida u poduzete aktivnosti s ciljem sveobuhvatne zaštite djeteta
- c) uspostaviti saradnju i razmjenu podataka s drugim jedinicama lokalne samouprave u cilju razmjene iskustava i stvaranja “dobre prakse”
- d) uspostaviti saradnju s drugim faktorima koji bi u konkretnom slučaju mogli pomoći, npr. s nevladinim organizacijama, vjerskim zajednicama, porodičnim savjetovalištima, te stručnjacima koji se bave problematikom nasilja u koje su uključena djeca
- e) izraditi posebne i prilagođene planove postupanja u slučaju nasilja u koje su uključena djeca uvažavajući posebnosti pojedinih sredina
- f) uspostaviti saradnju s nadležnim zdravstvenim ustanovama i liječnicima

IV. OSTALE AKTIVNOSTI I OBAVEZE

(1) O problemu nasilja u koje su uključena djeca redovito izvještavati roditelje i djecu te ih poticati da prijavljuju nasilje, a tokom nastavnih i izvannastavnih aktivnosti promovirati modele nenasilne komunikacije, međusobne tolerancije i uvažavanja, organiziranjem tribina, roditeljskih sastanaka, satova razredne zajednice, učeničkih priredbi, objavama na oglasnoj ploči škola ili na drugi primjeren način

(2) U sve aktivnosti vezane uz sprečavanje nasilja koje uključuje djecu potrebno je uključiti djecu i mlade te roditelje, zakonske zastupnike, odgojno-obrazovne stručnjake i ostale stručne osobe kao aktivne sudionike i partnere, kako bi se dugoročno promovirala načela nenasilja, kao preduvjeta kvalitetnog i sigurnog odrastanja djece

(3) Primjereno postupanje vezano uz problematiku nasilja koje uključuje djecu zahtijeva aktivnu saradnju te jednakovrijedan doprinos svih državnih tijela, budući da se prepuštanje tereta odgovornosti i postupanja samo jednom faktoru (npr. samo školi, policijskoj upravi, domu za brigu o djeci ili centru za socijalni rad) u znatnom broju slučajeva može definirati dugoročno potpuno neefikasnim, stoga je navedena saradnja preduvjet sveobuhvatne i kvalitetne zaštite djece

(4) Sve institucije iz ovog Protokola dužne su voditi evidentni list prijava nasilja koje uključuje djecu (Obrazac broj 2.)

(5) Sve institucije iz ovog Protokola dužne su pismeno izvijestiti instituciju koja je prijavila nasilje o poduzetim radnjama.

Broj 10-38-4613-3/2012
25. aprila 2012. godine
B i h a ć

Ministarstvo obrazovanja,
nauke, kulture i sporta,
Ministar

Dario Jurić

Ministarstvo unutrašnjih
poslova,
Ministar

Šefik Smlatić

Ministarstvo zdravstva i
socijalne politike,
Ministar

Amir Murić

JAVNA USTANOVA

Obrazac br.1.

ZAPISNIK

o postupanju u

1. Datum.....

2. Imena zaposlenika/zaposlenica i ostalih uključenih osoba
.....
.....
.....
.....

3. Ime djeteta

4. Kraći opis situacije

5. Koraci postupanja

6. Sat i ime osobe koja je izvještena telefonski
.....

7. Rješenje situacije

Zapisničar:

Odgovorna osoba:
